

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל, ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

פרשת ראה

"אָפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיוֹן כִּי כָרַךְ יִכָּרְכֶךָ ה' בְּאַרְצֵי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ" (דברים פרק טו, ד) "כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פֶּתַח תַּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאֶחֱיךָ לְעֵנִיךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצְךָ" (דברים פרק טו, יא)

שעל ידי זה ניכרת חשיבותם], ועל כך אומר הכתוב שלא תמנע מלפתוח את ידיך לאחיך האביון, כי לא יחדלו אביונים מקרב גויי הארץ ואומות העולם שיבואו לפניך, ותוכל להתכבד בליבך על ידי שתהיה עשיר מהם, ואינך צריך שיהיו אביונים מקרב ישראל, אלא פתח תפתח את ידך לאחיך, לענייך ולאביוניך בארצך. (שאלה יד).

שאלה: כיון שבתחילה נאמר שלא יהיה בך אביון, כיצד אמר לאחר מכן שלא יחדל אביון מקרב הארץ. תשובה: יש בני אדם ההולכים אחרי דמיון ליבם, והם שמחים ומתכבדים בכך שיש אנשים אחרים דלים ועניים מהם, כי הם מרגישים שעל ידי זה ניכרת מעלתם [וכמו שיש אנשים הנהנים לראות בני אדם הוללים ומשתגעים, כי נדמה להם

"שְׂמֹר אֶת חֻדְשׁ הָאָבִיב וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֲדָשׁ הָאָבִיב הוּצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה" (דברים פרק טז, א)

תשובה: יש לפרש את הפסוק באופן שתיבת 'לילה' נמשכת לאמור בתחילת הפסוק, שעשיית קרבן הפסח [והיינו אכילתו] היא בלילה, וכאילו נאמר ועשית פסח לה' אלקיך לילה, כי בחודש האביב הוציאך ה' ממצרים. (שאלה טו).

שאלה: כיצד אמר הכתוב שהוציא ה' את ישראל ממצרים בלילה, והרי נאמר בפירוש "וְאֵתָם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר", הרי שהיתה יציאת מצרים בבוקר, ולא בלילה.

וְלֹא יִלְוֶיךָ מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבַת בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר: (דברים פרק טז, ד)

הבשר אשר תזבח, לא ילין ממנו / בערב ביום הראשון, כלומר בזמן אכילתו שהוא ליל יום טוב ראשון, לא תלינו ממנו עד בוקר, אלא תזדרזו לאכול את כולו באותו לילה, כי אם ישאר ממנו לבוקר תצטרכו לשורפו באש. (שאלה יח).

שאלה: משמעות הכתוב היא שקרבן הפסח נזבח ביום הראשון של החג, והרי אין הדבר כן, כי מקריבים אותו בערב פסח, ב"ד בניסן. תשובה: הלשון 'ביום הראשון' אינה מתייחסת לשחיטת הפסח, אלא לזמן האזהרה שלא ילינו את הבשר, כלומר,

”כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרְב כְּבוֹא הַשָּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם, וּבִשְׁלַת וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בְּבֹקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאַהֲלֶיךָ” (דברים פרק טז, ו-ז)

תשובה: לשון הפסוק 'ובשלת ואכלת' לא נאמר לגבי קרבן הפסח, אלא לגבי שלמי חגיגה, שאותם אוכלים ביום טוב עצמו, ועל יום המחרת, שהוא ט"ז בניסן, אמר הכתוב 'ופנית בבוקר והלכת לאהלך'. (שאלה כ)

שאלה: משמעות הכתוב היא שלאחר בישול הפסח בי"ד בניסן, ואכילתו בליל ט"ו, יכול האדם לפנות בבוקר וללכת למקומו, והרי אין הדבר כן, כי עדיין זהו יום טוב, ואין האדם יכול לחזור לביתו עד חול המועד.

”שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּזֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לָהּ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה” (דברים פרק טז, ח)

החגיגה שנעשים ביום ט"ו בניסן, יפנה האדם לביתו ביום ט"ז בניסן, שהוא היום הראשון של חול המועד, ועל כך אומר שגם אחרי שתגיע לביתך, יהיו לך עדיין ששה ימים שבהם תאכל מצות, והיינו מלבד יום טוב הראשון. והוצרך לומר כן. (שאלה כא)

שאלה: הרי מצוות אכילת מצות היא בכל שבעת ימי הפסח, ואם כן מדוע אמר הכתוב 'ששת ימים תאכל מצות', ומשמע שהמצוה היא רק ששה ימים.

תשובה: זה הוא המשך של הפסוק הקודם, בו נאמר 'ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו ופנית בבוקר והלכת לאהליך', והיינו לאחר אכילת קרבן הפסח ואכילת שלמי

”שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּזֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לָהּ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה” (דברים פרק טז, ח)

'ששת ימים תאכל מצות', וכפי שהתבאר הכוונה לששת הימים שלאחר יום טוב הראשון, ואם כן היו יכולים לטעות ולסבור שששה ימים אלו שוים לגמרי לכל דבריהם, ועל כך הזהיר משה שששה ימים אלו יהיו שוים רק לענין אכילת מצה, אבל לא יהיו שוים בקדושתם, כי ביום השביעי יהיה יום טוב האסור בעשיית מלאכה. (שאלה כב)

שאלה: מדוע הזכיר הכתוב את איסור עשיית המלאכה דוקא ביום שביעי של פסח, ולא הזכיר כן [בפרשה זו] ביום הראשון של פסח, ולא בסוכות ולא בשבועות.

תשובה: איסור עשיית מלאכה בימים טובים כבר הוזכר בפרשות אחרות, אמנם כאן הוצרך משה רבינו לחזור ולהזהיר על עשיית מלאכה ביום שביעי של פסח, כיון שאמר בתחילה

”וַעֲשִׂיתָ חֹג שִׁבְעוֹת לַח' אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נְדָבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יְבָרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ... וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וַעֲשִׂיתָ אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה” (דברים פרק טז, יב)

ולכן תזכור כי עבד היית במצרים, והיה לך טורח ועמל גדול שם, וכאשר תזכור זאת - תשמור ותעשה את החקים האלה. אף על פי שיהיו בעיניך כחוקים שאינך מבין את טעמם, וכאשר תשווה את מצבך לזמן עבדותך במצרים, יהיו לך רק שמחה וששון (שאלה כה).

שאלה: מדוע רק בחג השבועות הזכיר הכתוב 'כי עבד היית במצרים', ולא הזכיר כן בחג הסוכות ובחג הפסח.

תשובה: כיון שבחג השבועות היתה טירחה גדולה לאנשים, כיון שזה עתה חזרו מהעליה לרגל של פסח והוצרכו לעלות שוב לירושלים, או שישארו בירושלים מפסח ועד שבועות,